

keriga je Dunajsko mesto zapustivši, 19. kozoperska iz Holomuca na Moravskim razposlal. Pri tisti žalostni priložnosti se je svitlimu cesarju potrebno zdelo, svoje besede in obljube zastran odveze podložnih gruntov še posebno zagotoviti, zakaj takrat je že več šuntarjev bilo, ki so ljudi s tem od zvestobe do cesarja pripraviti skuševali, da so povsod trobili, da kakor hitro bo puntarsko mesto podverženo, se bode tudi vse na staro nazaj vernilo. Zato so cesar posebno kmetam vnovič s temi besedami zagotovili, da gotovo ostane pri odvezi, katero jim je takrat že razglašena postava zastran poprejšnih gruntnih davšin zagotovila, in da naj torej mirni in brez skerbi bojo, in vsaciga, kdor bi hotel zoper cesarske obljube jim kaj govoriti, hudovoljneža spoznajo.

Ravno te besede beremo v tistim pismu ali patentu, v katerim, kakor zdaj nekteri šuntarji pravijo, od nobeniga plačila za imenovane odveze nič ne stoji. Naj tisti cesarjev oklic vsaki sam natanjko prebere, ali če brati ne zna, naj kakiga pošteniga moža zato naprosi, in prepričal se bo gotovo, da se je svitli cesar tudi v teh kratkih in o nagli sili na begu pisanih besedah, samo na obljube opiral, ktere je še poprej storil in ktere je že postava na svitlim bila, na katero se je cesar za tudi v tem pismu določno nanašal.

Ta postava je pa tisti nam vsim dobro znani, v državnim zboru od poslancov vsih deželskolenjeni in od svitliga cesarja poterjeni patent 7. kimovca 1848, s katerim je spoznano, da podložtvo ima nehati, da so grunti desetine, tlake in vsih dolžnosti odvesani, da imajo torej vse dolžnosti dela in davki, kateri iz podložtva izvirajo, odsihmal jenjati; ali ravno v ti postavi je pa tudi velevano, da se ima za dela, za davke v blagu ali v dnarjih, ktere je posestnik grunta svojimu grajšinskemu, desetinskemu ali fogtijskemu gospodu mogel odrajtovati, primerna odškodnina odmeriti. Svitli cesar Franc Jožef so potem s patentam 4. sušca 1849 pravila vstanovili, po katerih naj se ta odškodnina odmeri, in z zaukazam 12. kimovca 1849 so določili, kako naj se za krajnsko deželo pri izpeljavi poprejšnih postav ravna. Pametni možje in vsi sploh, katerim je na blagostanju in miru ležeče, nikar se ne dajte s praznimi besedami loviti, ne verjemite takim ustačem, ki morebiti le iz nevednosti, večidel pa iz hudobne volje vas v zadrege in zmešnjave pripraviti hočejo. Kar so svitli cesar Ferdinand obljubili to se vam zdaj popolnoma izdeluje in doveršuje — odškodovanje je pa že iz perviga spoznano bilo, in to se zdaj pri vstanovljenih cesarskih komisijah po postavah prerajtuje. To je čista resnica; kdor ljudem kaj drugija prerokuje, laže. *)

Dr. L.

„zatertiga in ne sploh oznanjeniga razglasa“ naj ga beró ali si ga brati dajo, de bojo resnico vsiga zvedili. Vred.

*) Kteriga ušesa bolé, če kakošno gotovo postavo sliši, naj saj tako hudobin ne bo, de postave tají ali jih krivo razlaga, in tako drugim nedolžnim glave zmeša in jih razdražene v grozno nesrečo zapelje.

Posebno abotno pa je, de nekteri nevedni ali hudovoljniki še clo zoper časopise godernajo, če le od teh postav govore, ter jih očitajo, rekoč: „Ta že z gospodo derží“, kakor de bi od postav govoriti in jih razlagati, de se resnica zvé, ravno toliko bilo, kakor postave dajati. Pošten časopis ne derží z nobenim stanam, naj bo ta ali uni — ampak on se derží le resnice, pravice, postave.

Spoštovanje postav je pa perva dolžnost vsacimu državljanu, naj bo prost bajtar ali narvišji minister. Če bo pri marsikteri sedanjí postavi premembe potreba, se bo ta sprememba zgodila na postavni poti, to je, v deželnih in državnih zborih v edinosti s cesarjem, — in v tem ravno obstoji velika imenitnost vstavne vlade memo druge. Zavoljo tega tudi vlada vse postave, ktere zdej brez državniga zbora na dan pridejo, začasne, to je, spremenljive imenuje. Postava zavolj oprostjenja grun-

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Celjovca 14. decembra 1850. Skoraj iz vsih slovenskih strani so nam marljive „Novice“ že povedale, kako veselo slovenšina na ondašnjih gimnazijih napreduje. Žalibog! na našem temu ni tako. — Terdno smo se nadjali, da bo nam Slovencem s prihodom g. gimnazijalnega inspektorja Dr. Kleemana lepša zarja prisijala. Nismo se goljufali. Že je bilo po njegovej volji skoraj po vsih šolah napovedano, da je slovenščina za Slovence obligatni predmet; *) pa kaj — komaj je odšel, je zopet sovražna stranka našega učiteljstva zmagala! Sklenilo se je, še enkrat g. Dr. Kleemana poprašati: ali je to zares njegova terdna volja, da bi bil slovenski jezik nemškemu jednak in za vse rojene Slovence obligaten predmet? To nas še z veselim upom navdaja, da, kar mi g. inspektorja poznamo, je mož pravičen, terdne volje, ki se nikakor ne da zmotiti po kovarstvih in spletkah naših sovražnikov; zatorej tudi nikdar ne bode pripustil, da bi se Slovencem njih svete pravice tako nemarno kratile. Slava mu! Željno pričakujemo vsi Slovenci na Koroškem, da se ta reč enkrat dokončno reši. Ne bomo zamudili, to razsodbo ob svojem času sploh razglasiti. — o —

Iz spodnjiga Stajarskiga 20. grudna. — š. Pri nas so nekteri duhovni gospodje in župani svoje vloge kancelijam v slovenskim jeziku dajali; ali nekteri gospodje vradniki so se jeli zoper takšne pisma zlo zlo pritoževati. Rekli so: „V Avstrii je kancelijski jezik nemški“ — in žugali so, de vlog v slovenskim ne bojo več sprejemali. Ali dosihdob še niso nič taciga storili, in noben Slovec naj se nikakor vstrašiti ne da, ako se posluži od presvitliga cesarja vsim narodam podeljenih svetih pravic. Če sme Nemeec v nemškem jeziku, Lah v Laškem jeziku svoje potrebe, prošnje ali druge reči cesarskim vradijam oznanovati in jim v svojim jeziku dopisovati, zakaj bi Slovenec ne imel ravno teh pravic za svoj jezik? Pri vsim tem ostane „kancelijski jezik v Avstrii „nemški“ ker zoper to, de kancelije svoje notranje opravila po nemško opravljajo, se nihče ne vtikuje. Tudi se ne terja, de bi slovenski jezik na slovenski zemlji edini kraljeval, ampak le to (in to je gotovo pravično), de slovenski jezik v vsih rečeh enake pravice vživa, kakor nemški. Vstavoljubni vestni gospodje vradniki, ki ne pozabijo, de so prisegli, v vsim tudi po vstavi se ravnati, se tudi ne branijo, pravičnim vošilam zadostiti, hvala Bogú, de imamo tudi tacih!

Novičar iz Ljubljane.

Odbor naše mestne županije je pretekli teden vstanovil vodila, po katerih se bo v svojih zborih in opravilih ravnal. Pri ti priliki je tudi določil, de zbori, ki so pravilama očitni in h katerim zamore vsak odrašeni clovek priti, bojo redoma vsake 14 dni, namreč vsaki drugi četertek popoldne ob treh. Očitnost še bolj vresničiti, se bo vse, kar se bo v zborih sklenilo, tudi v slovenskim in nemškem jeziku na znanje dajalo. V enim poslednjih zborov je prevzel odbor tudi od našiga milostljiviga kneza in škofa mu izročeno in po županijski postavi

tov pa je bila dana o pervim vstavnim državnim zboru, kjer so bili poslanci vsih dežel (razun Laške in Ogerske) pričijoči; tedaj je ta postava gotova in dognana po sklepu deželnih poslancov, ki so bili v državni zbor poslani, in po poterjenju cesarja. Vred.

*) Naj častiti bravci primerijo to naznanilo z naznanilam, ki ga v današnjim listu pod naslovam »Spomin v Gradec« beró. Gotovo je, de slavni g. gimnazijalni inspektor nič ne ukaže, kar ni po šolskih postavah. Kar je tedaj enkrat ukazal, bo gotovo tudi móglo veljati. Ukazi gosp. inspektorja nise besede otroške. Vred.

postavi naukazano opravilstvo v rečéh siromaštva in milostinskiga denarja, katero opravilstvo je g. knezoškof skozi veliko lét tako nevtrudljivo oskerboval, de je odbor enoglasno sklenil, mu za njegovo skerb zahvalno pismo poslati. Ker ljudjé še vedno nič srebra na dan ne dajo, in je zato velika težava v kupčii, in ker se na dvoje raztergani bankovčki po 6 in 10 krajc. tako zamazani in zablatnjeni, de se človeku gnjusi, take cunje v roke vzeti, je mestni odbor sklenil, ministra denarstva prositi, de naj zraven bankovčkov po 10 krajc. tudi take po 3, 5 in 20 krajc. vùn da, kateri se tergati ne morejo in ne smejo, ali pa naj dovoli, de sme mestna županija take denarje napraviti. — Kmetijska družba je poslala unidan na Dunaj nektere za obertnijsko razstavo v Londonu namenjene reči, med kterimi so bili tudi 4 podobe od g. kaplana Puharja umetno iznajdenih svitlopisov, in pa v majhni postavi izdelani krajnski kozolci ali stogi vsih 3 sort, in pa krajnski panj, kar je naš mnogospoštovani tesarski mojster g. Juri Pajk prav lepo napravil. — Gosp. fajmošter Potočnik je odstopil od vredništva vladniga „Ljubljanskiga Časnika“ za prihodnje léto, zato „ker mu njegov namen in dalja od Ljubljane več ne pripusti tega lista dalje vredovati“. Gosp. K. Melcer, skriptor v c. k. bukvarnici, je prihodnji vrednik izvoljen. Če zdej konec léta vradne liste „Ljublj. časnika“ pregledamo in njih zapopadek s zapopadkam nemškiga Ljubljanskiga vladniga lista primerimo, nas serce zabolí, če se ravnopravnosti spomnimo. Hvala komur hvala gré! Naše slavno deželno poglavarstvo poštuje vstavno ravnopravnost skozi in skozi; njegovi razglasi se najdejo v slovenskim, kakor v nemškim vradnim listu. Tudi naša časti vredna poštna vodiča se lepo obnaša in nikdar ne zamudi svoje naznanila tudi v slovenskim jeziku razglasiti. Ali zdej smo pa že skorej pri kraju. Tù in tam zapazimo še kakšno redko naznanilo c. k. kantonskih poglavarstev, pa clo malo jih je; še veliko veliko menj jih je pa od c. k. sodijskih vradij! Veliko se je scer tudi govorilo — pa vunder tega terjati ne moremo — de tudi od družih slovenskih kronovin bojo prišle vradne naznanila v „Časnik“ — ali veliko se je govorilo, malo pa spolnilo; če je kakšnih dvanajst naznanil o pol leta, več jih bo komaj. Zato vidimo, če je „Časnik“ ravno le dvakrat v tednu izhajal, de je veliko več listov brez doklad, kakor z dokladami. Naj nam zdej kdo reče — če mu je resnica ljuba — ali je to ravnopravnost? Ali za tistiga, ki le slovensko razume, niso vse vradne naznanila? Pa pustimo, ker dozdej ni bilo, in vprašajmo raji: ali bo prihodnjič? Bog daj! — Za prihodnje léto so c. k. pošte izdajanju in razpošiljanju časopisov velike težave naložile. Od pritiskovanja mark na vsaki list ne govorimo, ker je to zdej tudi pri pismih navadno; tudi od tega nič ne rečemo, de naročniki časopisov jih po pošti ne bojo več v popolnim zavitku dobivali, ampak tako, de jih bo vsak brati zamogel, kateri jih bo poprej v roke dobil, kakor naročnik; tudi od tega ne govorimo, de kdor v mestih hoče časopis na dom dobivati, bo mogel pol krajcarja nošnine

za vsak list odrajtovati, — vse to so težavne naprave, pa naj že bo; ali — de mora odpravitelj natisnjenih časopisov v tiskarnici vse liste skupej zbirati, ki grejo na eno, drugo, tretjo i. t. d. pošto!!! To je naloga, ki sega v opravilo pošt, ki imajo v tem zvedene pomočnike, ne pa tiskarnicam. Če ima kak časopis kakih 200 naročnikov, se že da to delo opraviti, če lih mora odpravitelj listov na pol poštar biti, — kjer je pa veliko več iztisov, je to silna težava. Nadjamo se, de bojo to c. k. pošte previdile, in de bojo pri vikši vradi govorile, de se to breme tiskarnicam odvzame, katero jim nikakor ne gré. — Govori se, de je slavno znani sedanji profesor računstva v Olomucu gosp. Močnik svetovavec za ljudske šole na Krajskim izvoljen. Če je to res, bo saj enkrat konec tiste neslane pravde v „Lloydu“ in „Wanderer“, in spet se je poterdil pregovor: „kdor drugimu jamo koplje, sam va-njo pade.“

Novičar iz mnogih krajev.

Tisti imenitni zbor v Draždani, na kteriga vstanovitni je vihár vojske med našo in Prusko vlado potihnil, se je 23. dan t. m. začel. Povabljeni so k njemu vsi vladarji nemških deželá; predsednik našiga ministerstva knez Švarcenberg se je 21. t. m. na pot v Draždano podal. Oči celiga svetá, ne le nemških deželá, so na ta shod obrnjene, ki ima biti shod mirú in sprave. Zadnji dnevi tega leta so gotovo važni dnevi. — Z mesnicami na Dunaju, kjer se bo konjsko mesó prodajalo, bo zdaj resnica; ministerstvo je dovolilo prodajo konjskiga mesa proti temu, de vsak, ki hoče tako mesnico odpreti, mora poprej dovoljenje zanjo naprositi in se potem po danih postavah ravnati. Na Nemškim, Francoskim i. t. d. so že zdavnej take mesnice. Mesó zdraviga konja, pa ne kakšne stare mërhe, je zares tudi dobro. — Na Ogerskim se toliko roparjev po deželi klati, de, kdor pripomore za vjetje taciga hudodelca, prejme 60 gold. Iz Dunaja v Pešt je zdej po železnici 7 ur; po parobrodu na Donavi se je poprej v Pešt 14 ur potrebovalo iz Pešta na Dunaj pa še clo poldrugi dan. — V Zagrebu so „Jugoslavenske Novine“ od velikiga župana Zagrebškiga prepovedane, „dokler se za Horvaško kronovino novi zakon o tiskarnih rečéh ne izda.“ Čudno je, de na Hrovaškim, ki je vunder Avstrijanska kronovina, Avstrijanska začasna tiskarna postava veljavnosti nima!

Pogovori vredništva.

Kdaj bojo mežnarije od sužnosti učencikov po deželi ločene? Pod tem nadpisam smo prejeli dopis, ki popisuje britki stan mežnarskih hlapcov, in razpartije, ki so med njimi in učenci. Na to vprašanje ne moremo družiga odgovora dati, kakor ta: de se je že davnej govorilo, de bojo v velikih farah mežnarije od šolstva ločeni, de pa dozdej v tem še ni nič gotoviga, ker zavolj malih šol ministertvo še ni nič sklenilo. Ta reč še stoji, kakor je stala, — Bog daj! de bi se stan ljudskih šol kmalo po modrih novih postavah poravnal, — ne le mežnarji, še bolj učenci po deželi po rešitvi od svojiga dozdnjiga revniga stanú hrepené.

Današnjimu listu je pridjan 40. dokladni list.

Povabilo na naročilo Novic.

V predposlednjim listu smo priložili poseben povabilni list za naročilo „Novic“. Ker tega povabila v celi obširnosti ne moremo trikrat ponoviti, kakor je scer pri časopisih navada, naznanimo danes le to: naj bi g. naročniki naročilo še ta mesec opravili, de bojo o novim létu „Novice“ zaporedama dobivali. Kar pa poštnino za naročivne pisma vtiče, je ravno zdej ministerstvo kupčije ukazalo, de se ima poštnina za vse tiste pisma odrajtati, ktere naročajo časnike za prihodnje léto.

Vred.

Zavolj praznika v sredo pridejo prihodnje Novice v četertek po novim létu na svitlo.